

Reglement voor het weeshuys van de ware Gereformeerde Christelijke Nederduytsche Gemeente, onder de bedieninge van de Diaconen

<https://hdl.handle.net/1874/20608>

1658

REGLEMENT
VOOR HET
WEESHVYS

Van de ware Gereformeerde Christelijke
Nederduytsche Gemeente,
Onder de bedieninge van de Diaconen.

UB. 752.

AMSTERDAM,

By Jan Banning, Ordinaris Drucker deser Stede /
in 't jaer 1658.

I

R E G L E M E N T
V O O R H E T
W E E S H U Y S.

Alsoo de Heeren Burgermeesteren ende Gegeerders der Stadt Amstelredam goetgebonden hebben vooz de kinderen van de arme Ledematen der ware Gereformeerde Christelijcke Nederduytsche Gemeente / dooz de Diaconie der selve Stede / te doen bouwen een nieuw WEE SHUYS. SOO IS 'T, dat mijne Heeren van den Gerechte 't Reglement hier aen volgende / dooz den eerwaerdigen Kercken-Raedt ende Diaconie vooznoemt ontwozpen ende ingestelt / ten eynde alles met behoorzijcke ordze zoude geadministreert worden / gelesen ende geexamineert hebbende / 't selve Reglement geapprobeert ende geratificeert hebben / gelijk hare Achtb. het appzoberen ende ratificeren by desen.

Ordonnerende ende lastende een pegelijck / sulcx aengaende / sich daer na / in allen sijnen deelen / exactelijck te reguleren / ter tijt ende wijlen toe dat anders by mijne vooznoemde Heeren sal worden gestatueert.

I.

Dat het Weeshuys sal bedient worden door ses gecommiteerde Broederen Diaconen / in dienst sijnde / door de Diaconen daer toe uyt haer lieden te verkiefen / half uyt afgaende half uyt aenblijvende Broederen / omme het selve huys te bedienen / uyt de name van 't gantsche Collegie der Diaconie / vooz den tijt van twee Presidentschappen / om alle Presidentschap drie Broederen te veranderen / doch vooz dit loopende Jaer / sullen drie aenblijvende Broeders / dit loopende jaer uyt dienen / ende in 't nieuwe jaer noch een Presidentschap dienen / ende sullen vande afgaende Broeders alle Presidentschappen drie verandert werden.

II.

De gecommiteerde Broeders sullen tweemaal ter weecke vergaderen in 't Weeshuys / om aldaer af te handelen 't gene noodich wesen sal soo ten besten van 't huys in 't gemeen / als oock bysonderlijck om de klachten van de Weesen (als anders) aen te hoorzen / ende wegh te nemen / alle verschillen te appaiseren / 't huys oock te versorgen met ordinair spijs / dranck / kleding / ende andze nootduftigheden / doch de extra ordinarien met communicatie van de gantsche vergaderinge der Diaconie / ende dat alles op de minste kosten / daer van sy sullen alle Presidentschappen reeckening doen aen de gantsche Diaconie / welberstaende dat laeckenen / stoffen / ende linnen (den inkoop aengaende) sal blijven aen de Broeders van die commissie.

III. Sub

III.

Sullen gehouden sijn tweemaal ter weecke in 't Weeshuys te vergaderen/ als des Somers Woensdagh smorgens ten seven } uren.
Saterdagh naermiddagh ten vijf }

Des Winters op gelijcke dagen/ s morgens een uur laeter/ ende des abonts een uur vroeger.

IV.

Sullen niet vermogen eenige suppoosten te stellen/ te vermeerderen/ ofte te verminderen/ maer sal de verkie- singe geschieden by de gantsche Diaconie.

V.

Zy en sullen geen Weeskinderen vermogen aen ofte in te nemen / dan alleen die gene die haer door de gant- sche vergaderinge der Diaconie (ende by bedencklijke voorvallen / volgens het oude gebruyck / met commu- nicatie des Kerckentaedts) toegelonden werden.

VI.

De Weeskinderen alle zeedighlijk ende in eenerlep koleur te kleeden / door de kamer te ordonneren.

VII.

De kinderen te straffen naer eytsch van saecken ende nature van 't quaet / maer sullen geen kint vermogen op te sluyten / noch block aen 't been te hangen / nochte oock geen kint uyt het Huys setten/ om eenige delicten/ als met kennisse ende consent van de gene die de Hee- ren Burgermeesteren daer toe sullen committeren.

VIII.

Sullen acht nemen dat de kinderen wel onderwe- sen werden / in 't leeren van lesen / schryben / bidden/

ende ter bequamer tijdt op eerlijcke ambachten bestelt werden / lettende op de genegentheyt en bequaemheyt der kinderen / haer verdienste te doen ophaelen / ende aen de Kamer over te leveren alle Presidentschappen.

I. E.

Sullen mede acht nemen in 't verhueren oft besteden van de kinderen op een ambacht / dat sy wel expres sullen conditioneren / dat de Meesters aen haer een gantsche weecke arbejts-loon sullen goet doen / schoon selfs eenige Bede oft Heylige-dagen daer in komen mochten : oock soo eenigh kint van sijn Meester quame wegh te loopen / daer voor en sal de Diaconie niet respoudabel zijn / ende sullen de volgende ambachten in consideratie komen ofte nemen /

Hups-Timmeren /	Scheeps-Timmeren /
Schoenmaecken /	Seplemaecken /
Kuppen /	Metfelen /
Boeckbinden /	Glaesmaecken /
Witwercken /	Mandemaecken /
Blicklaen voor de Mancke /	

Maer geen Smits-ambacht / op dat elckanderen het opslypten van slooten niet leeren / tot dieverpe.

E.

Zoo de kinderen koomen sieck te worden / sullen door den Docter / Barbier / en Apotheker van 't Weeshups gediend werden / nochtans soo de sieckte besmetlijck wert geoordeelt / soo sullen de selve uyt het Weeshups inde publique sieckhupsen (daer toe vande Heeren geordonneert) gebzacht werden.

¶ I.

De gecommitteerde Broederen sullen niet vermogen eenige veranderinge in dit Reglement te maecken/ sonder goetbinden van den Kerckenraet ende Diaconie.

¶ II.

Alle Legaeten ofte giften by testamente tot fabeur van 't Weeshups gemaect/ daer van wel bysonder notitie te maecken/ maer echter sal alles komen ende verblijven in de gemeene cassa vande Diaconie.

¶ III.

Als de kinderen uyt het Wees-hups koomen te gaen/ om haer selfs te erneren/ (naer datse haer wel sullen gedzaegen hebben) de selve alsdan te versien eerlijck van kledinge naer discretie vande gecommitteerde Broederen/ de kinderen tot Godtbyzenthent en alle deughden te vermaenen/ item quaet geselschap te vermijden/ ende soo wanneer het haer (dooz Godes segen) wel gaen mochte/ alsdan oock te gedencken aende Diaconie/ die haer hier toe geholpen heeft.

¶ IV.

De Gecommitteerde Broederen sullen een ontfang ende uytgift-boeck houden/ om allen ontfang ende uytgifte daer in te noteeren/ item een Wees-kinder-Boeck/ daer in de kinderen jaerlijck sullen werden getaxeert vooz kost-gelt als volght:

Kinderen	{	van 6 tot 9 Jaeren tegens gul.	48:—
		van 9 tot 12 Jaeren - - -	54:—
		van 12 tot 15 Jaeren - - -	60:—
		van 15 Jaer en daer boven. -	66:—
			Ende

Ende vooz de onkosten van kledinge ende anders
naer gewoonte vande Kamer.

FD.

By Begravinge van eenigh Litmaets kint sullen
hier vande Gecommitteerde Broeders het lijck ac-
compagneeren.

FVJ.

Ende werden de boeten / om dese ordze wel te obser-
veren / aen de Kamer gedefereert.

O R D R E

Voor de Gecommitteerde Diaconessen, tot
het Weeshuys.

I.

De Diaconessen in dienst zijnde / sullen half uyt
de aenblijvende ende afgaende / vier / onnne het
Weeshuys te bedienen / committeren / ende ten
selven dage in 't Weeshuys (tweemaal ter weecke) ver-
gaderen / als de Gecommitteerde Broederen (tot het
Weeshuys) vergaderen sullen / onnne aldaer op hae-
ren last te letten ten besten van 't Huys.

II.

De Gecommitteerde Diaconessen sullen sozge ne-
men ende acht hebben / ober het bedienen van 't Huys/
ende bpsonderlijck ober de Meysjens / ober haere op-
voedinge / als oock ober haer lijnwaet / kleedinge / ende
andere dingen van diergelijke nature / in 't Huys ende
keucken / als oock de meubelen tot het Huys behoo-
rende.

O R D R E

Voor de Binne-Vader en Binne-Moeder.

I.

De Binne-Vader ende Binne-Moeder sullen be-
staen uyt twee persoonen/ aen inalkanderen ge-
trout/buyten apparentie van kinderen te sullen
procreeren/ende sullen verkooren werden door de gant-
sche vergaderinge der Diaconie / en aengenomen wer-
den op conditie / dat indien een van beyde komt te
sterben / alsdan de langhst-lebende 't huys sal moeten
ruppen / alleenlijck salmen die geven voor een reco-
gnitie het tractement van drie maenden/ die begonnen
sullen sijn ofte daer die ingetreeden is / ofte een half
Jaer / tot discretie vande Diaconie / op conditie van
een Jaer vast en twee Jaeren optie tot keure vande
Diaconie.

II.

Geene andere en sullen toegelaten noch verkooren
worden / tot Binne-Vader ofte Binne-Moeder / als
die in der daet Litmaeten sijn vande waere Gerefors-
meerde Nederduytsche gemeente Jesu Christi / Godt-
vuchtige liedens / statich / getrouw / ende voorzich-
tigh.

III.

Dese sullen haer lijfcocht ende onderhout in 't huys
hebben / nebens haere dienst-booden / die gehuert sul-
len worden / wel door Binne-Vader en Binne-Moe-
der / doch met communicatie (ende ten oberstaen) van-
de

de gecommiteerde Diaconen ende Diaconessen / ende is haer liedens niet geoorlooft te veranderen / ofte te verdraegen eenigh dinck buytens Hups / gelijk oock niet vermogen sullen iemant te tracteeren ofte logeeren dan die in 't hups behoort.

IV.

Dese sullen boven haer Taefel noch hebben een jaerlijckx Tractement / soo als de vergaderinge der Diaconie bevinden sal te behooren.

V.

Soo het gebeurde (dat Godt verhoede) dat dese quamen te begaen eenigh notabel schandael / soo en sullen sy daer niet uytgelet worden / ten zy alwooren naer gedaene examen / behoorlijck (dooz beyde de Kameren) overtuyght / ende geoordeelt worden onwaerdigh van soodanige bedieninge.

VI.

De Binne-Vaeder en Binne-Moeder sullen een sonderlinge sorge draegen / dat alle orders (daer aen sy geobligeert sijn) preciselijck onderhouden ende bewaert werden / soo by haer als de Wees-kinderen.

VII.

Als de Gecommitteerde Diaconen en Diakonessen sullen vergadert sijn / soo sullen Binne-Vaeder en Binne-Moeder verbonden sijn / haer liedens te dienen / in 't gene belanght de saecken aengaende de welstandt van 't hups / getrouwelijck rapporтерende van 't gene gepasseert is / ofte noch passeert in 't hups / als oock vande klachten die daer sullen te doen sijn / op dat terstont daerinne versien werde.

D I I I.

De Binne-Vaeder ende Binne-Moeder sullen het ooghe houden ende nauwe opsicht nemen over alle de kinderen / ende dat tot dien eynde datse wel onderwesen werden / gehoorzaamheyt bewijsende aen die gene die over haer sijn / ende wel gemaniert werden / van goede conditien / in vrede levende / ende goede eendracht onder malkanderen en met een ieder houdende : maer bysonderlijck sullen sy acht nemen op de kinderen / datse by tijts te werck gaen / ende tot dat wel bought / wel past / soo tot de eerbaerheyt ontrent haer lichaem en gelaet / in kledinge / eeten en dvincken / oock in 't aen en afgaen vande taefel en diergelijke dingen meer.

I I.

Sullen oock gehouden sijn te letten op de klederen / bedden / lijnwaet / en meubelen / op dat in 't gantsche huys ende inde keucken / en dat daer aen dependeert / eerlijck en supberlijck gedaen en onderhouden werde / volgens ordze ende practique van wel gereguleerde huyshoudinge.

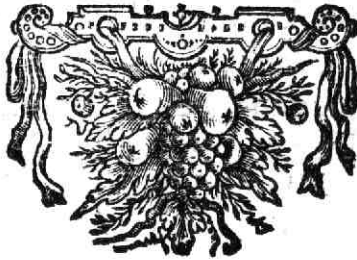
K.

Naer het aboutmael sullen acht nemen / dat de Wees-kinderen modest vande taefel op staen / de Godts-dienstige oefeningen (naer het Reglement) waergenomen worden / ende dat de kinderen terstont sonder uytstel slaepen gaen / sonder geraes te maecten of dertelheyt te pleegen / de kaersen uytgedaen / ende vooz negen uren door de Binne-Vaeder ende Binne-Moeder wrghgenomen.

Zijn

FJ.

Zijn oock gelast de Binne-Vaeder en Binne-Moeder / ende Schoolmeesters / acht te nemen / dat de Speelen. ende oeffeninge vande kinderen op oozlof-dagen / om haer te vermaecken / wel geordonneert sijn / n alle eerbaerheyt ende modestie.

REGLEMENT ofte ORDRE op het Schoolhouden in 't gemeen,

Mitsgaders

Een Bysonder Voorschrift naer het welcke de Kinderen (oock buyten de Schole) soo door den Schoolmeester , als Binne-Vader van het Huys alle daegen , ende bysonder op den dach des Heeren , tot alle Godtsdienstige oeffeningen sullen aengeleyt ende gehouden werden.

In het schoolhouden sal den Schoolmeester dese ordre volgen.

I.
D En ordinarien tijt tot het Schoolhouden / voor de Jonge kinderen die den gantschen dagh in huys blyven / ende noch geen bequaemheyt en hebben om een Ambacht te leeren / sal sijn inden voormiddach van half achten des Somers / ende des Winters van half negenen tot elf uuren / des naermiddachs van een tot vijf uuren inden Soomer / van een tot vier uuren inde Winter / mits dat haer soo des Woensdaghs / als des Saterdaghs / naer den Middaghten drie uuren / speel-tijt sal gegeven werden.

Voor

II.

Door de meerderjaerige die een Ambacht leeren / sal oock bytens tijts School gehouden werden / voor de Meysiens die op het Speldewercken / wolle / ende linne-naepen / Breyen / ofte andre oefeningen gehouden worden / des Morgens vroegh / van half seffen tot seben uren in de Soomer / ende van half sebenen tot acht uren inde Winter / ende eene avondt-schoole voor de knechtjens die bytens huys op haer ambacht gaen / alleen des avonts van vyf tot seben uren.

III.

De Schoolmeester sal desen bestemden tijt / tot het Schoolhouden sozghvuldichlyck waernemen / ende de kinderen daer toe houden / dat sy by tijts haer inde Schoole laeten binden.

IV.

Daer sullen inde Schoole geene andre boecken gebracht worden / om daer in de kinderen te laeten leeren / dan die in haer selven stichtelyck sijn / ende aenleendinge tot eenige goede seden konnen geven / daer van voor de Schoolmeester een bysond're specificatie sal gemaect werden.

V.

Soo haest de kinderen (voor den Middagh) ter Schoole sullen koomen / sal den Meester het Morgen-Gebet / en het Vaeder Onse / door eenige vande outfte Discipelen / ofte die hy daer toe de bequaemste oordeelt / met aendachtige verbiedigheyt (en al staende) by beurte laeten doen.

VJ.

Gedurende de Schooltijt / sal hy de kinderen in goede seedigheid en ordze houden / ende naerstich in alsulcke Oeffeninge als ieder een / naer sijn begriyp aenbevoolen sijn / daer van hy ter rechter tijt van ieder een / eer hy sal mogen uytgaen / goede rekenenschap sal hebben te vorderen.

VIJ.

Men sal de Schoole vooz de middaghy niet laeten uytgaen / dan naer het singen van eenen Psalm / die men in ordze sal kunnen volgen / ofte soodaenige uytkiezen die de gemakelijckste wijsen hebben / en vande kinderen alderbest gesongen kunnen werden.

VIJ.

Naer den middaghy sal de Schooltijt aengevangen worden / met het leesen van een Capittel uyt de heylige Schryfture / 't welck de Meester oock vande oudste ofte bequaemste discipelen / met een luyde ende bescheidenlijke stemme / en met behoorlijke eerbiedicheyt en aendacht / sal laeten waernemen.

IÆ.

Men sal oock de Schoole des naermiddaghs niet laeten uytgaen / vooz en aleer datter insgelijckx met alle zeedicheyt / een Psalm gesongen / ende het avondgebet vooz een vande oudste ofte bequaemste Scholieren / met gelijcke eerbiedigheyt sy gedaen.

Æ.

De Meester sal oock sorze dragen / dat inde vrosgh-Schoole / ende avont-Schoole / de selve goede ordze / in oplichte van de gemelte Godtsdienstige oeffeninge onderhouden worden. Behal-

F J.

Behalven dat de Schoolmeester alle vlijt ende naer-
sticheyt sal aenwenden / om de kinderen in het leesen
ende schryven en wat des meer is / naer sijn uytterste
vermogen / vooz te trecken / dat hy de selve van jongs
aen / de gronden en eerste beginselen van de Chyrtelije-
ke Religie soecke in te scherpen / ende tot dien eynde
leeren.

- 1 Het gebede Chyrti ofte Vader-onse /
- 2 De twaelf Articulen des Geloofs /
- 3 De tien Gebooden /
- 4 De ordinarie gebeden / het morgen en avont / en de
gebeden vooz en naer den eeten /
- 5 De Instellingen vande bedieninge des heyligen
Doops ende des heyligen Avontmaels.
- 6 Eenige korte vzaegh-stucken upt het eene ofte an-
dze vzaegh-boeckjen / ofte de korte ondersoekinghe vooz
de jonge kinders / ofte den Heydelberglen Catechis-
mus / vooz die wat ouder sijn / ende wat veerder sijn
gekoomen / daer in hy bysonderlijck des Woensdaghs
ende Saterdaghs alle de kinderen sal ondersoecken /
ende haere vzaegen doen opseggen.

F J J.

Hy sal by alle goede gelegentheyt haer tot de vzeese
Godts vermaenen / ende daer toe houden datse niet en
bloecken / noch lichtvaerdichlijck en sweeren / den Hey-
ligen ende grooten Name Godes ydelijck in den mont
nemen / ofte eenige andze sondige dertelheyt en pleegen /
dat sy allefins en t'aller tijt (soo inde Schoole als bin-
nen en buytens hups) eerbiedigh sijn tegen alle men-
schen /

schen/ bysonder tegen alle soodanige die Godt de Heere tot eenige aensienlijcke ampten in de politie ofte kercke gestelt heeft / Overicheden / Predikanten / Ouderlingen / Diaconen / Diaconessen / ende andze die Vaders ende Moeders over haer gestelt sijn / ende in het Huys eenige bedieninge ofte gesach over haer ontfangen hebben : hy sal oock verhinderen dat sy onder malkanderen niet en twisten / veel min slaen en smijten / haer vermanende in onderlinge liefde met den anderen te leeven / ende alles wat eerlijck is te betrachten.

¶ IIII.

Soo wanneer de kinderen hier tegens doen / sat hy de selve daer over vermaenen / bestraffen / ende als sy daer naer niet en lusteren / naer behooren ende naer eyfch van saecken straffen / en als dat niet en helpt ofte de overtredinge te swaer is / de saecke aen de bedienende Broederen van het Huys brengen / op dat sy door vreesse ofte swaerder kastydinge gebeertert en te rechte mogen gebracht werden.

¶ V.

Men sal tweemaal des jaers een ondersoekinghe doen over den booztgang der kinderen / soo in 't leesen / schrijven / als in het stuck van de Religie / ten overstaen vande Gedeputeerde uyt den Kercken-raet ende Diaconie : tot dien eynde eenige prijsen wytdeelen / 't welke sal geschieden tegens ontrent half Februari / en tegens de Jaerмарckt.

I D.

Het verkieſen vande Schoolmeesters ſal geſchieden door de broederen Diaconen / met voorgeaende communicatie en goetbinden van den Kercken-raet.

Wat nu de Godtsdienſtige oefeningen belangt, daer toe ſoo de Schoolmeesters als de Binne-Vaeder van 't Huys, de Kinderen oock buyten de Schoole in de gemeene huys-houdinge ſullen houden.

Daer in ſal alle dagen deſen voet gevolgt worden.

I.

Dat ſoo haest de Kinderen / op haere geſette tijdt / des morgens ſullen opſtaen / oude en jonge met geboogen knien (voor haere betſeden) haer Morgen-gebet tot Godt ſullen ſpreecken / 't welcke door een der outſte ofte bequaemſte onder haer oberluyt / en met behoorzijcke aendacht ſal geſchieden / gelijk als oock de jonghſte het Vaeder-onſe ſullen ſpreecken : ende op dat yder een hier toe eenighſins geoeffent soude werden / ſoo ſal het dienſtigh ſijn dat in deſen (ſoo veel mogelijk is) eenige beurten onderhouden werden.

I I.

Als de kinderen des morgens ynt haere ſlaepkamer koomen / ſoo ſullen de ſelve / eer ſy naer de Schoole ofte naer haer werck gaen / inde Saele by malkanderen koomen / en ſal aldaer de Binne-Vaeder van het huys voor

de Meesters // en de Schoolmeester voor de knechtjes
uyt de Psalmen Davids / Propheeten / ofte de Sent-
brieven Pauli / een Capittel leesen / ende een huys-gebedt
(daer toe in 't bysonder in te stellen) staende op die ge-
legentheynt van de arme Weesen / ende gantsche huys-
houdinge / doen.

III.

Sal oock goede sorge gedraegen worden / dat het
gebedt soo voor als naer de middagsche maeltijt / door
een vande oudste kinderen / alle opstaende / overluyt
ende met alle zeedigheyt / in tegenwoordigheyt vande
Schoolmeester ofte Binne-Vaeder gedaen worden / en
dat ondertusschen de kinderen aende taeffel sittende /
geduyrende de maeltijt in een seedige stemmicheyt
gehouden worden / datter geen uytelijck geraes ofte
geklap / veel min eenige onnutte propoosten gehoozt en
werden : ende met dat de maeltijt geepndicht is / sal
overluyt een capittel geleesen / ende daer op dan de
dancksegginge met het ordinari gebedt naer den eeten
geschieden.

IV.

Des avondts sal de selve ordne soo voor als naer de
maeltijt gehouden worden / met dit onderscheyt alleen /
dat men naer het sluyten vande maeltijt / met de ordi-
nari dancksegginge tot Godt / met eenen in de selve sa-
le uyt de Historische boecken des ouden ende nieuwen
Testaments / een capittel sal lesen / daer op dan de
Schoolmeester ofte Binne-Vaeder van het huys / dien
dach met een gemeen huys-gebedt sal sluyten / gelijk
die in de morgen-stont is aengevangen.

D.

De kinderen des avonts in haer Slaep-kamer koomende / 't sy jonck ofte oude / sullen daer toe gehouden worden / dat sy voor haer bedsteden op haere knien nedervallende / gesamentlijk haer avondt-gebedt tot Godt sullen sprecken / op de selve maniere als haer in den morgenstont hier vooren is voorgescreven.

D I.

Ende alsoo de Suppoosten van het Huys / by het huys-gebedt (dat 's morgens ende 's avonts met de kinderen door de Schoolmeester ende Binne-Vaeder in de saele sal gedaen worden) / niet al en kunnen tegenwoordich sijn / soo sullen de selfde hoofden van het huys / alle de Suppoosten / en 's morgens en 's avonts by malkanderen roepen / ende den dagh met een bysonder gebedt (staende op den dienst van het Huys) beginnen ende eyndigen.

Ende bysonder op den dagh des Heeren, sal daer op gelet moeten worden.

I.

DAt de kinderen des morgens tijdelijk opstaen / en op de gewoonlijke wijze voor hare bedsteden op haer knien Godt gebeden hebbende / inde saele te saemen koomen / alwaer het ordinari huys-gebedt / naer de tegenwoordige gelegentheyt vanden Sabbatdagh des Heeren / door de Schoolmeester ende Huys-Vaeder / elck by de haere sal gedaen worden / ende oock

een Capittel uyt de Heylige Schryfture geleesen sijn / die daer op de kinderen sullen vermanen om in de Predicatie aendachtelijck toe te lusteren / en alle de deelen van de publique Godtsdienst / eerbiedighlijck waer te nemen / en tot voordeel van haere siele te betrachten.

III.

Dat de kinderen des morgens ten acht uuren naer de kercke sullen werden uytgelept / en dat twee en twee naer malkanderen / soo dat sy onderweege en op de straeten / door de Suppoosten van het Huys en bysonder de knechtjens door de Schoolmeester en de Meesters door de Binne-Vaeder van het Huys / in alle seedigheyt ende burgerlijcke beleeftheyt gehouden werden / ende insonderheyt sonder eenigh gedruys / ofte getier / het Huys des Heeren inkomen / en onder de Godtsdienst / sonder eenige praterpen met malkanderen / naerstigh toe te lusteren.

III.

Uyt de Predicatie t'huys komende / sal den Schoolmeester ofte Binne-Vader van het Huys / de kinderen / soo naer de voor- als naermiddaghs Predicatie ondersoeken / ober wat Cert datter is gepredickt / wat Psalm datter is gesongen / en wat ydereen uyt de Predicatie onthouden heeft.

IV.

De middaghs maeltijt met den gebede aengevangen sijnde / en salmen oock niet met danckseggunge eyndigen / voor ende aler datter een Capittel uyt de Heylige Schryfture sal geleesen sijn.

D.

Des naermiddaghs sullen sy ten een uure/ in gelijcker voegen als in den morgen/ tot de publique Godtsdienst naer de kercke worden uytgeleyt/ om de Catechismus-Predicatie te hoozen/ ende tot de selve seeditghent en Godtsdienstigheyt gehouden werden.

D I.

Het abontmael met gebedt ende dancksegginge beslooten sijnde/ sal men eenige Capittelen uyt de Heylige Schrifture leesen ende oock eenen Psalm singen/ ende dien dagh des Heeren met een huys-gebedt (op de selve gelegentheyt slaende) besluyten.

D I I.

Sal by provisie de Catechisatie van de kinderen geschieden door twee Predikanten/ waer van eene de Knechtjes/ ende de andere de Meysjes sal Catechiseeren/ elck eene maent op Maendagh naer den middagh/ Somers ten vijf uuren/ ende 's Winters ten vier uuren.

Ordre voor de Weeskinderen, om haer daer naer te comporteeren.

I.

Alle de Weeskinderen/ t sy Jongens ofte Meysjens/ sullen gehouden sijn/ ende geboden worden/ te betoonen het respect dat sy aen alle soorte van eerlijcke lieden schuldigh sijn/ en voornemelijck aen alle die gene die in 't politycq ende in kerckelijcke dienst sijn/ haer groetende ende haer eere bewijfende / in alle behoor-

behoorlijcke manieren/ 't sy in 't gemeen/ ofte in 't particulier/ in alle voorvallende gelegentheeden.

II.

Des Somers sullen de Jongens op ambachten gaende / ende de groote Meysiens ober twaelf jaeren out/ 's morgens op staen ten vijf uren/ en op het geluyt bande kloock sullen sy moeten inde sael komen/ om volgens d'ordre op de Godtsdienstige oeffeninge gestelt / het morgen-gebedt by te woonen / en 't leesen van een Capittel / sulcx gedaen sijnde / en de Binne-Vaeder en Binne-Moeder gegroet hebbende / sullen sy aen haer werck gaen / de Jongens op haer ambachten / ende de Meysiens anderhalf uur op 't School/ te leeren leesen ende schrijven / ende daer nae op het Napen of ander werck.

III.

De klepne kinderen sullen opstaen ter uren als men haer sal seggen / en op het geluyt van de klokke in de sale sijn/ om daer te seggen ofte hooren seggen 't Gebedt des Heeren / 't Geloobe ende de Tien Gebooden / ende dan ter Schoole gaen.

IV.

Alle de kinderen sullen haer klederen geteeckent hebben volgens 't getal haerder betsteden / ende haer klederen sullen bewaert werden / (afgesloten sijnde) door de Binne-Vaeder en Binne-Moeder / diese haer sal geven ter bequamer tijt.

V.

De kleederen en het lijnwaet van het Huys / sullen onderhouden werden/ het benaeyen aengaende/ door de Meysiens van het Huys selfs.

V I. Sy

D J.

Sp sullen naer haer werck gaen prijs 's mid-
daeghs ten twaelf uuren/en wederom komen 's avonts
ten seiven uuren des Winters / ende des Somers ten
acht uuren / en laeter komende (dooz haer schult) en
naer dat de taefel afgenomen is / soo sullen sy van haer
eeten verstecken sijn / en doende het meermaels sullen
naer discretie swaerder gestraft werden.

D J J.

De kinderen in 't sitten aende taefel/sullen aensitten
volgens de tijt datse in 't huys geweest sijn/ of volgens
haer comportement / naer discretie vande Binne-Vae-
der en Binne-Moeder.

D J J J.

De gebedden booz en naer den eeten / sullen eerbiede-
lijck (en sonder te missen) gedaen werden.

J K.

Niemant vermach in de keucken of kelder te koo-
men / noch in de schapraey / sonder nootlaeckelijck-
hepdt / en verlof van de Binne-Vaeder en Binne-
Moeder.

K.

Sp sullen haer wachten van te krakeelen / verwij-
tingen/drepgementen van slaen/ vuple woorden/licht-
vaerdich sweeren / bloecken / lasteren / ende oneerlijke
boecken etc. wie hier aen schuldich sal sijn / sal gestraft
worden naer goet-binden van de gecommitterde
Broederen.

K J.

De Jongens noch Meysjens sullen niet converse-
ren / noch komen op de plaectse daer de Jongens loge-
ren /

ren/ noch de Jongens daer de Meysjens logeren : sy en sullen niet vermogen te samen discoureren / noch eenige familiariteit houden / oock niet als tot jaren gekomen sijn / om ten houwelijck te verlooven / soo lange sy noch in 't Huys sijn.

¶ IIII.

Niemant sal vermogen des nachts uyt het Huys te blijven/ noch iemant sijn vrienden besoecken/ noch uyt het Huys gaen / sonder consent van de Binne-Vaeder of Binne-Moeder.

¶ IIII.

Geene van de kinderen sullen buntten Stadt reysen/ sonder consent van de gecommitteerde Broederen.

¶ V.

Soo dooz haer ambachten / iemant wat meerder als sijn loon mochte overwinnen dooz neersticheyt / sulcx sal hy niet vermoogen te versnoepen ofte verspillen / maer sal het wel mogen besteeden met kennisse van de Binne-Vaeder en Binne-Moeder.

¶ VI.

Indien de experientie mochte leeren dat ten beste van dit Huys in dit Reglement eenige veranderinge / vermeerderinge / of verminderinge vereyscht mochte worden ; sal 't selve by de Heeren vande Gerechte / op de voorzlach / ende met communicatie van de eerwaerdige Kerckenraed / ende Diaconen geschieden.

¶ VII.

Volgens den inhoud van het Reglement / aldus gestelt / sal de bedieninge van 't Huys blijven by de Broederen Diaconen.

Verdeeling van de Weeskinderen om
te logeeren.

Die onder vier jaeren out sijn sal men buyten het Weeshuus besteden / doch naer gelegentheid ende bequaemheyt der kinderen / tot dispositie van de Diaconie.

De Meysjens salmen verdeelen in twee deelen.

1	By een boegende die van 4 tot 12 jaeren	} omme aen de tafel te sitten.
2	By een boegende die van 12 jaeren en daer boven	

De Kneghtjens salmen mede verdeelen in twee deelen ,
foo om aen taefel te sitten als om te slaepen.

- 1 By een boegende die school gaende.
- 2 By een boegende die op ambaghten gaen.

Verdeeling van de Kinderen om school te gaen.

De Meysjens sullen verdeelt werden in drie deelen :

1	Om speldewercken of bzyen	} te leeren.
2	Om linne-naeyen	
3	Om wolle-naeyen	

Ende salmen de kinderen naer gelegentheit ende gelegentheit / uyt de eene in d'andze school bzyngen naer discretie van de gecommitteerde Diaconen en Diaconessen.

De Meysjens fullen om te leeren leesen ende
schrijven op het school komen als volgt.

De groote Meysjens 's morgens 's Soomers ten
half seffen tot seven uren / des Winters ten half
sebenen tot acht uren.

De kleyne Meysjens 's morgens des Soomers ten
half achten / 's Winters ten half negenen.

De Knechtjens die op geen ambacht gaen , fullen op de
Schoole komen :

Des Somers	{ 's morgens des naermiddaghs }	} tot discretie van de gecommitteerde Broederen.
Des Winters	{ 's morgens des naermiddaghs }	

Om slaepen te gaen salmen by een voegen :

- 1 Die van 4 tot 8 jaeren.
- 2 By een voegende die van 8 tot 15 jaeren.
- 3 De kleinste Jongens mede by de outste Meysjens
naer discretie van de Broederen ende Diaconessen.

Gebedt voor de vergaderinge van de Broeders
Diaconen, die de bedieninge van het
Wees-huys hebben waer te nemen.

Eeuwige heylige Godt / genadige ende barmher-
rige hemelsche Vaeder / in onsen Heere Jesu Chri-
sto / ghy sijt de fonteyne van alle wijsheyt / de Godt al-
ler vertroostinge / die alle uwe kinderen van lichame-
lijcken ende geestelijcken nootdruft versozght / ende het
heeft u gelieft neevens de gemeene sozge van de arme
litmaeten deser Gemeente / ons te belasten met de bedie-
ninge van dese groote huyshoudinge / wy nemen onsen
toevlucht tot den thronon uwer genaeden / ende bidden
u dat ghy naer uwe heylige beloften / met de genadige
hulpe en bystant uwes goeden Geestes / in het midden
van ons wesen wilt / maectt ons tot dit werck uwes
dienstes meer en meer bequaem / segent alle onse raet-
saegen / op dat wy ons ampt getrouwelijck ende naer-
stigh mogen waernemen / ende dese arme Weesen (welc-
kers Vaeder dat ghy sijt) behoorzijck versozgen / ter
eeren van uwen heyligen ende grooten Naeme / tot
voordeel van dese huyshoudinge / ende de ontlastinge
van onse consciencien in dien dagh daer in wy oock
van dese onse bedieninge reeckenschap sullen moeten
geven / ende op dat wy dees segen van uwe genadige
hant mogen erlangen / soo vergeeft ons alle onse son-
den / die ons de minste uwer segeningen onwaerdich
maecken / om de dierbaere verdiensten uwes lieben
Soons onses Heeren ende Salighmaeckers Jesu
Christi /

Christi/ den welcken met u ende den heyligen Geest toe
komt lof/ prijs/ eere/ ende heerlijckheyt/ tot in der eeu-
wichheit / Amen.

Op het scheyden van de vergadering.

Wan dancken u genaedige Godt ende barmhertige
Vaeder / dat ghy soo gunstighlyck in het midden
van ons sijt geweest / ende uwe genaedige hulpe ende
bystant niet ontrocken hebt / ghy hebt ons dese gele-
gentheyt verleent dat wy de saecken van dese huys-
houdinge hebben mogen waernemen / ende wat tot
welstant van dese armie Weesen naer lichaem ende siele
noodich is versorgen/ wy bidden u dat ghy alle onse re-
solutien met uwen seegen wilt achtervolgen/ bevesticht
meer ende meer dese groote huyshoudinge/ ende alle de
huysgenooten / in rechte liefde/ trouwe en eenigheyt /
verbintse onder malkanderen/ door den Geest des vree-
des / en uwe Godtlycke vreesse : doet insonderheyt de
arme Weesen die genade / dat sy van jongs op in alle
Christelycke deughden mogen opwassen / ende die ge-
ne die over haer te gebieden hebben gehoorzaam ende
onderdanich sijn : verweckt Heere sodanige mildadige
herten / die met haere liberaelheyt dese groote huys-
houdinge mogen te hulpe komen. Segent dese stadt en
burgerije/ de Overicheden uwes volckr/en in 't byson-
der / onder welcker regeringe dat wy leven / ende dat
alles om de dierbare verdiensten van uwen Soone /
die met u ende den Heyligen Geest toekomt alle lof/
prijs / eere / ende heerlijckheyt tot in der eeuwichheit /
Amen.

Gebect

Gebedt voor de vergaderinge van de
Diaconessen.

Eeuwige heylige Godt/genadige Vader/het heeft u
gelieft / tot ontlastinge van den swaeren dienst der
Diaconen in dese groote Gemeente/ons oock eenich ge-
deelte der bedieninge te geven/ ende nebens de gemeene
sorge vanden dienst uwer heyligen die in armoede sijn/
oock dees last op te leggen / dat wy naer ons vermoo-
zen 't gene tot welstant van dese huyshoudinge en dese
arme Weesen behoort/ souden helpen bezorgen/verbult
ons met alle noodige gaben uwes goeden Geestes /
geeft ons sterckte des lichaems dat wy bequaemheyt
nogen hebben / om dit werck des dienstes met alle
laerstijgheyt ende getrouwicheyt te verrichten / ende
at alles wat wy hier toe in handen neemen onder
uwen genadigen seegen geluckelijck mogen uytboe-
ren / ter eeren uwes heyligen Naems / ten besten van
dese Huyshoudinge / ende ontlastinge van onse con-
scientien; ende op dat wy desen seegen van u mogen er-
langen / soo vergeeft ons genadelijck onse menichbul-
dige sonden die ons de minste uwer seegeningen on-
waerdich maecten / om de dierbaere verdiensten van
uwen Soone / die met u ende den Heyligen Geest toe-
komt alle lof / prijs / ende eere / en heerlijckheyt / in
der eeuwigheyt / Amen.

Op het scheidten van haer vergadering.

Genaedige goetgunstige Vader / wy dancken uw
 grooten Naeme / dat ghy ons uwe geringe dien
 maeghden die gelegentheit hebt gegeven om den w
 sandt van dese huyshoudinge / ende het beste van d
 Weesen te helpen vorderen / het is uwe onverdiende
 naede ende goetgunstighent / dat ghy oock tegenwo
 dichlijck met uwe genaedige hulpe ende bystant
 ons geweest sijt : wilt alles wat nu van ons hier is
 daen ofte beslooten / met uwen seegen achtervolge
 laet doch dese huyshoudinge t'aller tijdt in go
 ordze ende welstandt onderhouden werden / I
 ons in Godtsalicheyt ende alle Christelijcke deug
 deesen Huysse tot een exempel sijn / op dat wy van
 goede wercken soo buypen als binnen dese huys
 dinge / een goet getuygenisse mogen sijn : geest
 mede-doogende herten ontrent den name Wees
 welckers Vader dat ghy sijt / segent de gantsche hu
 houdinge / laet het daer in noyt aen behoorzijcke ne
 dyuft ontbrecken / verweckt sulcke mildadige her
 die hare weldadicheyt ende liberaelheyt oock aen de
 huysse mogen laeten bekendt werden / ende tot dien e
 de segent oock dese Stadt / ende burgerpe / de Ouer
 heden uwes volcks / ende in 't bysonder die gene
 der welckers regeringe dat wy leeben : en vergeeft
 genadelijck onse menichvuldige sonden / om Chr
 uwes Soons wille / den welcken met u ende den he
 gen Geest / toekomt alle lof / prijs / eere / ende heerlij
 heyt / in der eeuwichent / Amen.

Huys-Gebedt voor de Binne-Vader en Binne-Moeder, Schoolmeester ende de andre Suppooften van het Huys in den morgen.

Eeuwige heylige Godt / genadige Vader / wy uwe dienstknechten ende dienstmaeghden / verneederen ons selven voor uwen aengesichte / om ons morgen-offer van gebeden ende dancksegginge te brengen voor uwen genadigen throon / ende bidden u dat ghy om de dierbaere verdiensten van uwen Soone / het selve u wilt laeten wel gevallen / wy erkennen ons onwaerdigh de minste van uwe seegeningen ende weldaeden / daer mede dat ghy ons uyt uwe onepyndige goedertierenheyt en onberdiende genade naer lichaem ende siele / dach by dach overlaedet / alle morgen is uwe genade nieuw over ons / ende uwe getrouwicheyt groot / Heere ghy hebt dese voorleeden nacht over ons gewaecht / ende met den slaep verquickt / ende het licht des daeghs met reedelijcke verberschinge / ende gesontheyt laeten aensien / welcke uwe genaede over ons soo veel te grooter is / dewijle soo veele op het bedde der kranckheyt needer liggen / en dese uwe gunste die ghy ons bewijst niet en moogen genieten / soo ghy niet ons souden willen treden in uwe gericht / ende naer onse meenichvuldige sonden en overtredingen met ons handelen / wy hadden in den doot mogen ontslaepen / het is Heere uwe genaede dat wy noch leven / ende bequaemheyt hebben / om het werck des dienstes / dat yder een van ons (in dese onse groote huysshoudinge) aenbeboolen
 E
 ende

ende toevertrout is/ naer uwen wille te verrichten/ wy
 bidden u genaedige God/ dat het u geliebe ons meer en
 meer te verbullen niet alle noodige gaben / die wy tot
 uytvoeringe van onse beroepinge van noode hebben /
 segent ons in alle het gene/ dat wy in handen neemen/
 dat onse oogen altijt sien om u eere te verbynden / op
 dat wy alle den voorszpoet onses voorneemens van uwe
 milde hant alleen verwachten / ende het gemeene goet
 van dese huyshoudinge elck in het sijne mogen helpen
 bevoorden : geeft ons uytwendige gesontheyt des
 lichaems / ende maectt ons getrouw ende naerftigh in
 onse beroepinge/ laet ons in alle de wercken onses dien-
 stes met alle sozghvuldicheyt / als vooz uwen oogen /
 consciencieuselycken wandelen/ op dat wy van onse be-
 dieninge eene goede reeckenschap mogen geeven /
 waectt ober ons niet uwe heplige voorszienicheyt /
 neemt ons onder uwe genadige hoede en bescherming-
 ge / bewaert ons dooz uwe genadige hant / vooz aller-
 ley perijculen naer lichaem en siele / voornamentlijck
 vooz sonden ende ongelooobe: vergeeft ons onse menigh-
 vuldige sonden / wastt ons in dat dierbaere bloet uwes
 Soons van alle onse onreynicheden / van alle besmet-
 tingen des vleesches ende des geestes / heplight ons
 dooz uwen Geest in alle waerheyt / sterckt ons tegen
 den dupbel / de weerelt / en ons engen vles / de verlen-
 dinghe der sonden / de bedriegelijckheyt van ons engen
 herte / op dat wy als kinderen des daeghs ende des
 lichtes in alle eerbaerheyt ende godtsaelicheyt vooz
 uwen oogen mogen wandelen / niet als onwijse / maer
 als wijse/ den tijt uytkoopende/ dewijle de daegen boos
 sijn /

sijn : laet ons malkanderen altyt aenmercken tot on-
 steckinge der liefde / ende der goeder wercken / soecken
 wat ten vrede dient / ende onderlinge sichtiginge : laet
 ons soo leven dat wy dese gantsche huyshoudinge / en
 alle dese kinderen / (welcker Vaeder dat ghy zijt) en
 aen malkanderen / een exempel van waere deught en
 godtsaelicheyt mogen sijn / laet ons desen dagh nieuwe
 stoffe binden / dat wy in den abont tot u mogen weder-
 keeren met lof ende dancksegginge vooz alle ont fan-
 gene weldaeden / en continueert uwe goedertierent-
 heyt ober ons / naer lichaem ende siele / alle de daegen
 onses levens / om de dierbaere verdiensten uwes lieben
 Soons / onses Heeren ende Salighmaeckers Jesu
 Christi / den welcken met u ende den heyligen Geest /
 toekomt alle lof / prijs / eere / en heerlijckheyt / tot in al-
 le eeuwichheyt / Amen.

Huys-Gebedt voor den Avondt.

Almachtige eeuwige heylige Godt / genadige he-
 melische Vaeder / wy offeren u wederom het abont-
 offer onser gebeden / ende dancksegginge / vooz alle uwe
 oneyndige seegeningen en weldaeden / die wy van
 den beginne onses levens / van u onsen getrouwen
 Schepper ende Menschen-hoeder / tot op desen huysdi-
 gen dagh toe / dooz uwe genadige ende milde handt
 ontfangen hebben / insonderhepdt vooz uwe hemel-
 sche ende geestlijcke genaden / die ghy ons in uwen
 Soone Jesu Christo beweelen hebt / dat ghy ons vooz
 de grontlegginge der werelt in hem hebt uytverkoo-
 ren /

ren / ende doen wy in onse eerste ouderen jammerlijcke
 vervallen waeren / genadelijcken hebt verlost / ende
 weder opgericht inder tijt / krachtelijck geroepen ende
 tot uwe kinderen aengenoomen / ende in sijn dierbaer
 bloet gerechtveerdicht en geheplicht hebt / bysonder
 dat ghy oock den gantschen kours onses levens / ende
 oock desen voorszeden dagh / soo genadelijcken voorsz
 gesozght / en voorsz ons gewaectt hebt / ons bewaert
 hebbende voorsz alle perijckelen / en geseigent in alle on-
 sen arbept : genaedige Godt wy moeten bekennen / dat
 wy oock deesen dagh niet en hebben doorgezacht /
 sonder tegens u menichvuldighlijck gesondicht te
 hebben / in gedachten / woorden / en wercken / wy bid-
 den u dat ghy alle onse overtredingen / om de dierbaere
 verdiensten van uwen Soone genadelijck wilt verge-
 ven / oock de sonden deses daghs / die rechtvaerdelijck
 (als ghy met ons soud willen treden in uwe gerichte)
 allen uwen seegen van onse persoonen / onsen arbept
 en dienst souden afwenden : wy bidden u heylige Vader
 dat ghy uwe liefde ende sozge over ons hoe lange hoe
 meer wilt continueren / want sonder uwen seegen en kan
 dese groote huyshoudinge niet bestaen / ende alle het
 werck onser handen en soude geensins konnen gedpen :
 ghy hebt ons de sozge en opsicht ober dese groote huys-
 houding / ende soo grooten menichten van Weesen /
 (welckers Daeder dat ghy sijt) genaedelijck beboolen /
 wilt ons in uwen toozen uwe genaedige hulpe ende
 bystant nimmermeer ontrecken / vergeeft ons alle onse
 epgene sonden en gebzecken / oock de sonden van dit
 huys / die anders uwen seegen van dit huys ende dese
 huys-

huyshoudinge soude mogen afwenden / vermeerdert
 liever uwe gunste over ons / en maect ons meer en
 meer getrouw en naerstich in onse bedieninge / op dat
 wy den dienst die ider een van ons is aenbevoolen / met
 vzeughde en blijtschap mogen verbullen / blijft een ge-
 nadigen Godt ende Vader over dese Weesen / segent on-
 se huyshoudinge / verweckt oock altyt mildadige ende
 goede herten / die met haere liberaelheyt dese groote
 huyshoudinge mogen helpen onderhouden / segent tot
 dien eynde den staet des lants daer in dat wy leven /
 neemt den segen des vzedes niet van ons / doet wel aen
 dese Stadt ende burgerpe / segent de Overicheden uwes
 volcks / onder welckers regeringe dat wy leven / alle
 de Herders en Leeraers / de Ouderlingen / Diaconen /
 en Diaconessen deser Gemeente / en insonderheyt alle
 die de bedieninge van dese groote huyshoudinge is toe-
 vertrouwt / segent ons en alles wat ons aengaet naer lic-
 haem en siele : ende dewijle de dagh is gedaelt ende dat
 ghy nu alles door de duysternisse des nachts sult gaen
 bedecken / doet ons die genaede dat wy desen nacht in
 vzeede ende stilheyt mogen rusten / op dat wy daer op
 morgen te bequamer sijn mogen / te lyden dien last ende
 den arbeyt die wy draegen moeten / ende die ghy yder
 van ons in sijne beroepinghe hebt opgeleght / bewaert
 ons vooz de schryck des nachts / vooz alle het gene dat
 ons naer lichaem ofte siele soude mogen schadelijck sijn /
 en dewijle dat onse lichamen slapen / laet onse sielen al-
 tijt waecten / en met heylige en hemelsche overdenckin-
 gen besich sijn : laet ons morgen in uwe vzeese ontwaec-
 ken / ende soo gelepdet werden door uwen Geest / dat wy

in uwe wegen mogen wandelen/ ende naer den lichame
 soo verbercht ende verquickt sijn dooz den slaep / dat
 wy te bequaemer mogen sijn/ om het werck uwes dien-
 stes / ende onser beroepinge in alle naerstighypt ende
 getrouwicheypt te verrichten / dat bidden wy u / om de
 dierbaere verdiensten uwes lieben ende welbeminden
 Soons / onses Heeren ende Salighmaeckers Jesu
 Christi / den welcken met u / ende den Heyligen Geest/
 toekomt alle lof/ prijs/ eere / ende heerlijckheynt / tot in
 der eeuwigheyt / Amen.

Morgen en Avont-gebeden, die soo op den Sab-
 bath, als op de andre dagen, door de School-
 meesters in de tegenwoordigheyt van alle de
 Kinderen op de Sale sullen gedaen worden.

Morgen-Gebedt op den Sabbath-dach.

O Eeuwige Godt / aldergenadichste Vaeder / wy
 berootmoedigen ons wyt grondt des herten vooz
 uwe hooge Majesteit / en seggen u lof en danck vooz
 alle ontfangene weldaden/ oock vooz dese / dat ghy ons
 naer behoorzijcke nacht-rust / het vrolijcke licht van
 desen dagh (die uwen dagh is) met gesontheyt laet aen-
 schouwen/ om die in uwen dienst te besteeden / wie sijn
 wy dat ghy onser gedenckt / en ons besoect / wy sijn
 ellendich onder de menschen / als die geen vaeder noch
 moeder hebben / en sonder hulp van anderen moesten
 omswerben en nootdrift soecken/ en daer en boven sijn
 wy

wy booz u onsen Godt sondaers / in sonden ontfangen
 in ongerechtigheyt geboozen / worden oock dooz onse
 eygen bewegingen en begeerlijckheden verlockt / en
 doen de wille des vleesch en der gedachten / waer dooz
 wy niet alleen waerdich sijn dat niemant onder de
 menschen weldadicheyt over ons uytstreckte / niemant
 die ons Weesen genadigh was / maer oock by u onsen
 Godt / Weesen gelaeten te worden / ja verdienen de tijt-
 lijcke doot en eeuwige verdoemenisse : maer o Heere
 Godt / alsoo ghy belooft hebt een weldoender te sullen
 sijn van Weesen / ja te hoozen de weesen als sy ellendigh
 sijn / en u aenroepen / wy kinderen uwer bondt- geno-
 ten / aen wien ghy oock beloften gedaen hebt van on-
 sen Godt te willen sijn / wy bidden u laet ons Weesen
 by u ontfarmt worden / geeft dat wy geen Weesen sijn
 in uwen toorn / maer in uwe genacde / ghy hebt ons
 alreede die gunste beweesen / dat wy van dese Gemeente
 (uyt Chzistelijcke meededoogentheyt en liefde) sijn aen-
 genoomen / om in dit huys ons eerlijck onderhout te
 hebben / oock hebt ghy uwen Soon Iesum Chzistum
 vlees en bloedt der kinderen laeten deelachtigh sijn /
 hem doen lijden ende steruen / op dat hy oock kinderen
 sonde brengen inde besittinge van 't Koningrijcke der
 hemelen : segent ons onderhoudt te deser plaetsen / om
 in de werelt gesont te leben / en vergeeft ons om Chzi-
 sti wille alle onse sonden / om hier na eenwigh te leben :
 ende alsoo dese dagh is onse Sabbath / dien ghy
 wilt dat wy sullen hepligen / geeft dat wy uw hepligh
 Woort / dat ons boozgeleesen sal worden / wel mogen
 verstaen / laet ons Weesen met Godts volck feest
 hou

houden / en met de soonen en dochteren vrolijk sijn
 voor uw aengesichte / in de plaetsen die ghy o Heere
 verkoozen hebt om daer te woonen / geeft dat wy al-
 daer de verkondiginge des Godtlijcken Woorts aen-
 dachtigh mogen aenhooren / grondigh verstaen / ge-
 trouwelyck bewaeren / en ons leven daer na mogen
 aenstellen / laet ons yberigh sijn in den gebede / en
 naerftich in 't waernemen van de gemeynsame onder-
 wijssingen / verlicht ons verstandt met uwen hepligen
 Geest / buyght onse wille tot gehoorzaemheydt uwer
 geboden / geeft dat wy uw Geest in ons wercken laeten /
 van alle boosheyt vieren / en soo den eeuwigen Sab-
 bath in desen leven aenbangen / laet desen dagh ten
 goede van uw volck geheplight sijn / geeft dat wy die in
 geoorlofde en godsalige oefeningen doorbrengen. Se-
 gent de dienst uwer Dienaren die uw Woort verkon-
 digen / bekrachticht hare gebeden die sy voor uw volck
 sullen doen / bereyt de herten aller toehoorders / dat
 sy uw Woort voorzichtig hoozen / en geeft lust en
 kraght om in de gehoorzaemheydt uwer geboden te
 wandelen. Beweeght de Gemeente tot mildadige ael-
 missen / op dat de armen getroost / en wy met behoorzij-
 ke nootduft mogen verzoght werden: eyndelyck wilt
 ons/dese Stadt/uwe Gemeente daer in vergadert/onse
 Overheden / de Opsienders en Besozgers van uwe
 Kercke / oock alle die van desen huys sijn / desen dagh
 in uwe bescherminge nemen / laet ons in segen en ge-
 sontheyt den avondt sien / op dat wy onse ruste gehy-
 licht hebbende / met aenwas van geloobe en Godtsa-
 licheyt / mogen beërven het eynde onses geloofs de
 eeuw-

ewigige ruste en saligheyt onser sielen / verhoort ons
om Christi wille / in wiens Name wy dese breede beslu-
ten seggende onse Vaeder / etc.

Avont-Gebedt op den Sabbath-dagh.

Almachtige Godt / barmhertige Vaeder in Jesu
Christo / wy dancken uw van ganschen herten /
voor alle uwe weldaden: ghy Heere hebt ons geschapen
en wy sijn : ghy onderhout ons noch dagelijks dat
wy bestaen / ja leven blijven / en dat noch meer is wy
sijn uyt geloovige ouders gebooren / als kinderen der
beloftenisse / en hebt met ons uwe verbondt opgerecht/
en niet tegenstaende wy Weesen sijn / sonder Vaeder en
Moeder / en van wegen onse sonden waerdich niet ont-
fermt / noch met broot versadicht te worden / ja waer-
digh met de tijdelijcke doot en ewigige verdoemenisse
te worden gestraft / nochtans betoont ghy uw Heere aen
ons als een Vaeder / die u ontfermt over ons achter-
gelatene Weesen / en ons in 't leven behout / ghy ver-
weckt mildadige herten die de arme haer begeerte niet
onthouden / maer doen ons Weesen van haer beete eten/
leyden ons in haer huys en versorgen ons van alle
nooddrift : oock geeft ghy ons gelegentheyt om in de
kennisse Jesu Christi (daer door wy vergevinge van
sonden / gerechticheyt en het ewigige leven bekomen)
onderwelen te werden / gelijk wy nevens het lichame-
lijck onderhout dese dag gespijst sijn / door het broot on-
ser sielen uw heplich Woorz / Heere wat sullen wy u ver-
gelden voor alle dese weldaden / laet ons danckbaer

Sijn aen uw onsen Godt/ooock aen alle die ons gunstigh
 Sijn en weldoen/ de Overheeden met gehoorzaemheyt /
 en alle die over ons gestelt Sijn met eere/liefde en onder-
 danicheyt ontmoeten: en alsoo by ons geen vergeldin-
 ge is / weest ghy Heere haer aller loon en vergeldinge /
 en wiltse volgens uwe beloften segenen in de wercken
 haerer handen. Neemt ons dese nacht in uwe Vader-
 lijcke voorzorge en bescherminge/ laet ons nae uwen
 wille rusten/ en door den slaep in de krachten onses
 ziels en lichaems ververst sijnde/morgen en de volgen-
 de daegen/ die ghy verozdineert hebt te arbeypden/ be-
 quaem en gewillich Sijn om te doen de wercken onser
 beroepinge. Laet oock u in genade beboolen Sijn uwe
 diergekofte Kercke om die te vergaderen/ wilt segenen
 de leere des heyligen Euangeliums / op dat die over al
 supberlijck verkondight/ met geloobe aengenoomen
 en Chyztelijck magh beleeft werden: sent alomme ge-
 trouwe arbeypders uyt in uwen oogst/ begaefte met
 noodige gaeben/ en segent haeren dienst tot uwer eere
 en salicheyt der menschen. De Gemeynten die ghy in
 verscheyden gewesten van de werelt en in dese Stadt
 vergadert hebt/ wilt genadighlijck segenen/ bewaert-
 se by de waerheyt der leere en ware godtsalighendt/
 laet hare Overheeden getrouwe Voorstanders Sijn van
 de gerechtigheden des volcks/ haer toevertrout/ en
 Heeren van uwe Kercke. Die om het geloobe vervolght
 worden/ en onder het kruys luchten/ wilt troosten/
 in t geloobe verstercken/ en een salige ytkomste ge-
 ven. Waeckt over dese Stadt/ de Gemeynte daer in
 vergadert/ oock over dit hups/ en alle die over ons ge-
 stelt

stelt sijn / segent haer personen / regeringe en dien-
 sten : en om te besuyten geeft / o Heer / dat wy godsla-
 ligh vooz u onsen Godt / rechtveerdigh onder demen-
 schen / en matich tegen ons selven mogen leeven : en
 als het u sal believen ymant onder ons wyt dit leven te
 roepen / wy bevelen onse sielen in uwe handen / en doet
 ons vrees rusten in hope van een salige opstandinge /
 om op dien grooten dagh de kroone des eeuwigen le-
 bens nae siel en lichaem te beerven : verhoort ons om
 Christi wille dien ghy altijd verhoort / en seggen in sijn-
 ne Naem / Onse Vader etc.

Dagelijcks Morgen Gebedt.

Eeuwige almachtige Godt / genadige en barmher-
 tige Vader / Vader der Weesen / ghy die de dagh en
 nacht gemaect hebt / op dat de mensch des nachts ru-
 ste en met den dagh aen sijn arbeyt gae / gelooft en ge-
 presen sy uwen grooten en heerlijcken Naem / vooz alle
 weldaden die wy na lichaem en siele van uw onsen
 Godt soo overbloedigh ontfangen / in 't bysonder dat
 ghy desen nacht soo getrouwlijck vooz ons gewaect
 hebt / en ons beschermt vooz menigerlepe quaden / die
 ons hadden konnen overkomen ; en na dat wy dooz
 den slaep verquickt sijn / laet ghy ons het heugelijck
 licht des daeghs wederom gesont aenschouwen : uwe
 barmhertigheden o Heere sijn alle morgen nieuw / uwe
 trouwe is groot / ja te groot / om dat die aen ons ellen-
 dige sondige menschen en arme Weesen gedaen is : laet
 ons Weesen by u genade vinden / segent ons dese dagh

en alle de dagen onses lebens / behoet ons vooꝛ alle
 quaet na siel en lichaem: doet ons oock ontwaecken
 en opstaen uyt den slaep der sonden / en afgelegt heb-
 bende de wercken der duyfternisse / eerbaerlijck als in
 den daege wandelen: verbult ons in desen morgen-
 stont met uwe genade / om ons nieuwe krachten te ge-
 ven / en vruchtbaer te maecken in goede wercken: ver-
 geeft ons onse sonden / die ons uwen segen onwaerdigh
 maecken / laet u aenschijn ober ons lichten / de Sonne
 der gerechticheyt ons opgaen / verlicht ons verstandt
 door u Woort en Geest / en geeft ons daer door het licht
 des geloofs / der godtsaligheyt / des troosts / ende der
 eeuwige saligheyt: segent onse opboedinge in dit Hups /
 op dat wy niet alleen in grootte en ouderdom gesont
 opwasschen / maer oock in goede burgerlijcke en Chri-
 stelijcke seeden opgetrocken worden: begaeft ons met
 goet verstandt / vaste memorie / een leerlaem herte / dat
 wy de heylsamen onderwijlingen der gene die ober ons
 gestelt zijn / wel begrijpen / veerdigh aennemen en ge-
 trouwelijck bewaeren: geeft dat wy alle onse wercken
 deses daeghs / in uwen name Christelijck beginnen / en
 gelukkig uytboeren; vordert het werck van onse lic-
 hamelijcke beroeping / op dat wy ons te sijner tijdt
 mogen geneeren met onse handen arbeydt. Maect
 voorspoedigh de siegeringe onser Overheeden / die ons
 haer bysondere gunste in den opbou deses Hups bewe-
 sen hebben / en door wiens bescherminge wy in dese
 Stadt gerust leven: segent de Dienaers des Godelije-
 ken Woorts / Ouderlingen / Diaconen / en Diacones-
 sen / onder wien wy als onse Vaders en Moeders op-
 getoo:

getoogen werden: doet wel dese Gemeente die ons wel doet / door wiens weldadigheyt wy hier ons onderhout hebben / en verweckt hoe langs hoe meer mildadige herten / die haer ober ons ontfermen / en gunstighlijck aen onse armoede ende behoefsten deses Hups gedencken: beschut ende beschermt alle die in desen Hups sijn / en d'oplicht ober ons is aenbevolen / geeft dat wy Gode geben / dat Godes is / en onse Overheden gehoorlaemen / de Opsienders en Versorgers van de Kerck eeren / de Gemeente voor haer weldadigheyt dancken / en alle die ober ons sijn gestelt onderdanigh sijn / en malkander lief hebben / op dat wy geleeft hebbende in uwe blyesse / mogen sterben in uwe genade / en opgenomen worden in uwe heerlijkheyt: verhoort ons om Christi wille / in wiens Name wy seggen / Onse Vader / etc.

Dagelijks Avondt-Gebedt.

GEnadige Godt / Helper en Verlosser der Weesen / het is een kostelijck ding 's morgens uwe genaede / en 's abonts uwe waerheyt te verkondigen / wy danken uw van ganscher herten / en gedencken in desen Avondt-sondt aen uwe getrouwigheyt en goetheydt / alle de dagen onses lebens / en dese dagh aen ons beweesen / ghy hebt ons sonder eenige onse verdiensten / upt enckele barmhertigheyt / de voorleden dagh voor veelderley ongeluck (dat ons naer ziel en lichaem hadde konnen treffen) Vaderlijck behoedt / onse behoeftrige lichamen hebt ghy met spys / dranck / kleedinge / en alle

nootduyft verzoeycht / en ons na der ziele met heylsame
 leeringen laeten opgeboedt worden / oock hebt ghy ons
 kracht ende lust gegeven / te doen het werck onser be-
 roepinghe / om onse Ambachten en andre oefeningen
 waer te nemen / en laet ons in goede gesontheuyt den
 avondt sien en de nacht naderen om te rusten : Heere
 wy sijn te gering dan alle de weldadigheeden en trou-
 we / die ghy aen ons bewijst / immers sal een Weese by
 u ontfermt worden / getrouwe Godt / Vader der lich-
 ten / wy bidden u ootmoedighlyck dat ghy ons dese
 nacht wilt nemen in uwe Vaderlijcke bescherminge /
 behoet ons vooz alle schaede na lichaem en ziele : ver-
 geeft ons alle onse ongerechtigheden / oock de sonden
 deser dagh / die wy met gedachten / woorden en wer-
 ken tegen uw soo een genaedigen Godt gedaen hebben /
 bedeckt die met het kleet der gerechticheyt Jesu Chri-
 sti / verheft ober ons het licht uwes aenschyns / ver-
 licht onse oogen dat wy in den doot niet en ontslaepen /
 behoet ons vooz quade droomen / onrustigh waecken /
 en alle besmettingen des lichaems en der zielen : ghy
 groote Bewaerder die nimmermeer slaept en sluymert /
 als wy slaepen waeckt ghy in ons en ober ons / laet
 onse slaep niet onordentlyck sijn / maer dienen om te
 verstercken onse swacke natuere ; en morgen gesont
 ontwakende / wy bequaem sijn te doen de wercken on-
 ser beroepinghe : doet onse herten altydt wakende blij-
 ven in geloove en liefde / op dat wy niet in verfoeckin-
 ge en koomen : geeft oock rust en troost alle krancke /
 bedroefde / aengevochten herten / die onder ons of el-
 ders sijn / laet haere besoeckinge sijn een medicijne vooz
 haere

haere ziele / en eyndigen in een salige gesonthejdt / of
 eeuwige saligheyt. Wilt uwe Kercke overal weldoen
 en opbouwen / daer sy vervolght wordt / troosten en
 stercken in 't geloove: behoedt dese Stadt en uw Volck/
 neemt onse Oberheden / die Kegeerders van dese Stadt
 sijn / en Boedster-Heeren van uwe Kercke / dese nacht
 met haer huyssgesinnen in uwe bescherminge / en se-
 gent haer Kegeringe: doet de selve genaede aen de Op-
 sienders van de Kercke / oock aen de Diaconen ende
 Diaconessen / dooz wien wy van onse geestelijcke en lie-
 haemelijcke nootdrift versozght worden: bewaert dit
 Hups voorz brandt / waters-noot of andze ongeluck / en
 segent alle die daer in wonen: laet ons dooz den slaep
 verquickt sijnde / morgen in gesonthejdt den dagh
 sien / uw onsen Godt tot eere / en ons tot saligheyt / dit
 bidden wy in de Name Christi / en besluypen dit Ge-
 bedt met het aldervolmaeckteste / seggende met vertrou-
 wen onses herten / Onse Vader / etc.

Aldus gearresteert den 12 Julii, 1658, presentibus den
 Heeren *Cornelis de Graef*, Vryheer van Zuyd-Polsbroeck,
 D^r. *Cornelis Witsen*, ende *Joan van de Poll*, Burgermeeste-
 ren: midtsgaders D^r. *Frans Reael*, *Coenraedt Burgh*, M^r. *Gil-
 lis Valckemier*, *Nicolaes Pancras*, M^r. *Joachim Rendorp*, *Fredrick
 Alewijn*, en *Cornelis Backer*, Schepenen.

In kennisse van my Secretaris

N. NICOLAI.

Generale ordre aengaende de bedieninge van
't Weeshuys, Anno 1657.

O rdre voor de gecommiteerde Broederen tot het Weeshuys.	4
Ordre voor de gecommiteerde Diaconessen.	9
Ordre voor de Binne-Vader en Binne-Moeder.	10
Reglement op het Schoolhouden.	14
Godtsdienstige oeffeningen.	19
Ordre voor de Weeskinderen.	23
Verdeeling van de Weeskinderen.	27
Gebeden voor de Vergaderinge van de Diaconen.	29
Gebeden voor de Vergaderinge van de Diaconessen.	31
Huys-Gebeden voor de Binne-Vader, Binne-Moeder, Schoolmeesters en andre Suppoosten.	33